

Hans Majestet Kongens tale til det 70de ordentlige Storting ved dets åpning.

Hr. President, Folkets Representanter.

Idet jeg hilser folkets representanter velkommen til deres ansvarsfulle gjerning, er det mitt ønske, at det må lykkes å løse til fedrelandets gagn de mange oppgaver, som de vanskelige tider stiller.

Det er heller ikke i det forløpne år inntrådt nogen forandring i det vennskapelige forhold til fremmede makter.

Pakten for Folkenes Forbund er overensstemmende med den av Stortinget fattede beslutning blitt tiltrådt av Norge. Ved Folkeforbundets 1ste delegertforsamling, som trådte sammen i Genf i november 1920 har Norge vært representert. Møtets forløp og de vunne resultater gir øket håb om en videre utvikling overensstemmende med forbundets idé.

Ved Norges tilslutning til Folkenes Forbund blev vårt land også medlem av den internasjonale arbeiderorganisasjon, som er omhandlet i Versailles-fredens XIII del. Om de på den første konferanse høsten 1919 vedtatte beslutninger og om de forføininger, som disse måtte antas å foranledige fra norsk side, vil der i nær fremtid bli gitt Stortinget meddelelse — i tilfelle ledsaget av de nødvendige forslag til beslutninger.

Jeg nevner med tilfredshet, at det gode forhold og samarbeide mellom de 3 nordiske riker er fortsatt i 1920. Møter av de norske, danske og svenske stats- og utenriksministre er avholdt i Kristiania i dagene fra 1ste til 4de februar og i Kjøbenhavn i dagene fra 28de til 30te august efter innbydelse henholdsvis av den norske og den danske regjering.

Norge har i 1920 optatt den offisielle forbindelse med Ungarn.

Som meddelt forrige års Storting har der vært ført forhandlinger om en ordning vedrørende gjenoptagelse av handelsforbindelsen med Rusland, men uten resultat.

Mellem Finland og den russiske sosialistiske føderative rådsrepublikk er der sluttet fredsoverenskomst, hvorefter den til Norge støtende del av Petschengaområdet m. v. er overlatt til Finland.

Mellem Norge og Finland pågår der for tiden gjennom opnevnte delegerte forhandlinger om vedtagelse av likeartede bestemmelser i begge riker angående renbeiting i grensedistriktene.

I februar 1920 undertegnedes i Paris en traktat, hvorved Norges høihetsrett over Spitsbergenøgruppen (derunder innbefattet Bjørnøen) anerkjennes. Overensstemmende med traktaten vil et av den norske regjering utarbeidet utkast til bergverksordning for øgruppen bli forelagt de øvrige signatarmakter. Såsnart dette utkast måtte bli vedtatt, vil proposisjon i saken bli forelagt for Stortinget samtidig med spørsmålet om traktatens ratifikasjon.

I henhold til Stortingets beslutning av 20de juli 1920 er der innledet forhandlinger med Frankrike, Portugal og Spania angående avsluttelse av nye handels- og sjøfartstraktater med disse land.

For Portugals vedkommende er der under 14de oktober 1920 avsluttet en midlertidig avtale, hvis innhold tidligere er offentliggjort.

Traktaten med Spania er opsagt av Norge, således at den trer ut av kraft 3dje februar 1921.

Der foreligger for Frankrikes og Spanias vedkommende ennå intet resultat av de førte forhandlinger.

For landets næringsveier er forholdene i det forløpne år stort sett blitt stedse vanskeligere, og utsiktene fremover er ikke lyse. Særlig er fiskerienes, skibsfartens og industriens stilling trykket, og der er grunn til å frykte for, at alt fler og fler bedrifter må innstille eller vesentlig innskrenke driften.

Hele vårt folks energi må settes inn på å holde næringslivet oppe. Der vil stilles store krav både til den enkelte borger og til det offentlige for så vidt mulig å forebygge den tiltagende arbeidsløshet og avhjelpe dens følger. De ekstraordinære vanskeligheter, som valuta- og prisforholdene medfører, må påkalle statsmaktens særlige oppmerksomhet.

Dyrtiden, som har tiltatt i løpet av året, må nu antas å ha kulminert. Prisfallet vil snart måtte nå detaljhandelen, og en effektiv nedgang i prisene inntre. Priskontrollen vil nøie følge prisbevegelsen.

Statens kriseinstitusjoner er fremdeles under avvikling og vil for en vesentlig del kunne opheves i årets løp. Den av Stortinget ifjor forlangte utredning av spørsmålet om ophevelse av de ved verdenskrigen foranledigede midlertidige lover m. v. vil bli Stortinget forelagt.

Boligsaken må fremdeles vies den største oppmerksomhet. Der vil bli esket bevilgning også med det for øie såvidt gjørlig å skaffe Statens egne tjenestemenn hus eller støtte til opførelse av sådanne.

Opgjøret av statsbudgettet har denne gang frembudt store vanskeligheter. Da Statens ekstraordinære skatteinntekter nu i det vesentlige er bortfalt, har det ordinære budgett måttet overta størstedelen av de utgifter utenfor Statens anleggsdrift, som i de nærmest foregående år har hatt sin plass på det ekstraordinære budgett. Samtidig har man ved ansettelsen av de forskjellige utgifter i stor utstrekning måttet legge til grunn høiere enhetspriser enn før, likesom der under mange poster også av andre grunner har måttet regnes med en betydelig automatisk utgiftsstigning. Uaktet der ved istandbringelsen av utgiftsforslagene i det hele er iaktatt den strengeste økonomi, har det derfor ikke vært å undgå, at det ordinære budgett, sett for sig, viser en meget betydelig stigning. Derimot er den samlede utgiftssum på det ordinære og det ekstraordinære

budgett adskillig lavere enn før. Og det har sluttelig lyktes å balansere budgettet uten ytterligere forøkte skattepålegg.

Den del av statens anleggsvirksomhet, som bestrides av statens ordinære inntekter, således navnlig vei- og havnebudgettet, vil bli oprettholdt i vesentlig uforandret omfang. Derimot har det under pengemarkedets meget vanskelige stilling vist sig uundgåelig i nogen grad å innskrenke den del av virksomheten, som helt eller hovedsakelig har vært bestridt ved lånemidler.

Budgettforslagene for hær og flåte er oppgjort med den størst mulige sparsomhet for øie.

Rekruttøvelsene er opført med de i vernepliktsloven fastsatte minimumstider. Regimentssamlinger foreslås — med den i loven bestemte minimumsvarighet av 24 dager — alene avholdt for omtrent halvparten av armeen. For de avdelinger, som ikke får regimentssamling, foreslås ved Infanteriet og Festningsartilleriet avholdt kompaniøvelser av 12 dagers varighet med rekruttårsklassen etter avsluttet rekruttskole.

Forsvarskommisjonen blev nedsatt 16de april 1920 og begynte sitt arbeide samme sommer. Kommisjonen har ennå ikke kunnet fremlegge noget forslag, hvorfor de budgettforslag, som i år fremlegges, er basert på de nugjeldende hær- og flåteplaner.

Der vil bli fremsatt proposisjon om utferdigelse av nye kommunelover som vil avløse formannskapsloven av 1837.

Overensstemmende med Odelstingsbeslutning av 18de juli 1919 har Regjeringen tilveiebragt utredning av og vil forelegge utkast til ordning av en folkepensjon bygget på kommunal pensjonsordning med statstilskudd. Dette alternativ for en pensjonsordning vil Regjeringen anbefale. Forslaget omfatter alene alderdomspensjonering. Men selv med denne begrensning kan man av økonomiske hensyn for nærværende ikke foreslå bestemt tiden for ordningens ikrafttreden.

Spørsmålet om en utvidelse av den tvungne sykeforsikring til å omfatte også selvstendige næringsdrivende er fremdeles under utredning.

Den komite, som har vært nedsatt til behandling av en revisjon av vor bygningslovgivning, har avgitt sin innstilling. Det vil forhåpentlig lyktes å forelegge Stortinget proposisjon i saken i inneværende sesjon.

Der vil forsøkes fremmet forslag om en samlet administrasjon av de offentige fonds utlånsvirksomhet.

Vi lever i vanskelige tider, som stiller store krav til vort folks almenånd og handlekraft. Jeg er forvisset om, at kravene ikke vil stilles forgjeves, og at vårt folk vil overvinne vanskelighetene og derved få øket kraft til å løse fremtidens oppgaver.

Jeg ber Gud signe Stortingets gjerning og erklærer herved Norges 70de ordentlige Stortings forhandlinger åpnet.

Gitt på Kristiania slott den 10de januar 1921.

Haakon.

Otto B. Halvorsen.

H. S. Fürst.

Hans Majestet Kongens beretning til Stortinget om rikets tilstand og bestyrelse i den tid, som er forløpet, siden forrige beretning blev avgitt.

Vi Haakon, Norges Konge,

gjør vitterlig:

Overensstemmende med rikets grunnlov skal Hans Majestet herved meddele det nu forsamlede Storting beretning om rikets tilstand og bestyrelse i 1920.

Den kinesiske republikk har besluttet å la en minister akkreditere i Norge.

Av det tidligere østerriksk-ungarske monarkis land har Østerrike og Czecoslovakiet ennå ingen diplomatisk representasjon her, mens Ungarn derimot opprettholder diplomatisk forbindelse med Norge gjennom sin diplomatiske representant i Kjøbenhavn.

Bulgariens diplomatiske representasjon i Norge er inndradd. Likeledes vil den diplomatiske representasjon i Norge for det Serbisk-Kroatisk-Slovenske kongerike bli inndradd.

Den ifjor nedsatte utenrikskommisjon har, under 28de juni 1920, avgitt første del av sin innstilling angående organisasjon av Utenriksdepartementet og utenrikssetaten. Kommisjonen foreslår en gjennomgripende omordning av Utenriksdepartementets organisasjon og i forbindelse hermed at Utenriksdepartementets budgett overføres fra regjeringskontorenes fellesbudgett til et eget budgett, felles for Utenriksdepartementet og utenrikssetaten.

Innstillingens annen del angående organisasjonen av Norges diplomatiske og konsulære representasjon i de forskjellige fremmede land er fortiden under behandling i kommisjonen.

De restriksjoner i varebyttet mellom Norge og utlandet, som var en følge av verdenskrigen, har i årets løp undergått ytterligere lempninger. For å søke å rå bot på de vanskelige valutaforhold blev der imidlertid i flere land innført nye bestemmelser til regulering av import og eksport, hvilket på forskjellig måte berørte Norges vareomsetning med utlandet. I anledning av valutaspørsmålet blev der avholdt en internasjonal finanskonferanse i Brussel, hvori Norge deltok.

Delegasjonene for interskandinavisk varebytte ophørte med sit arbeide i begynnelsen av året, da forholdene ikke lenger nødvendiggjorde nogen inngripen fra deres side til regulering av nevnte handel. På områder av interesse for de tre land er imidlertid samarbeidet fortsatt.

De forhandlinger, som har vært ført mellom Norge og Amerikas Forente Stater om oppgjør for de 15 rekvisisjonerte nybygningskontrakter, tilsluttet «Christiania Group of Norwegian Shipowners», er ennå ikke bragt til avslutning.

Efter anmodning av den russiske Sovjetregjering blev der i mai måned 1920 utsendt en ekspedisjon under ledelse av kaptein Otto Sverdrup for å søke å bringe undsetning til en i Karahavet innefrosset russisk isbryter «Solovei Boudimirovitch». Det lykkedes ekspedisjonen å redde isbryteren og dens besetning. Fra Sovjetregjeringen, som gjentagne ganger har erklært å ville dekke alle utlegg i forbindelse med ekspedisjonen, er der sendt et forskudd på de hadde utgifter. Utenriksdepartementet har først nylig vært istand til telegrafisk å gi

Sovjetregjeringen en foreløbig meddelelse om det samlede utlegg, som beløper sig til over 3½ million kroner.

På foranledning av Amerikas Forente Stater og Storbritannien avholdtes der en internasjonal konferanse i Paris i april måned 1920, hvor Norge også var representert, til behandling av spørsmålet om hjelp til en økonomisk gjenreisning av de land i Centraleuropa som var blitt særlig nødlidende på grunn av krigen. I henhold til de av konferansen vedtatte forslag erklærte Norge sig villig til å yde en kreditt på 17 millioner kroner ved levering av varer fra statens varelagre.

Traktatkommisjonen, der som bekjent blev nedsatt i januar 1919, har i det forløpne år avholdt 2 fellesmøter, hvori særlig er behandlet spørsmålet om visse fremmede lands beskatning av norsk skibsfart samt Norges handelspolitiske forhold til vinlandene. Kommisjonens utvalg har dessuten i en rekke tilfelle avgitt uttalelse til Utenriksdepartementet om spørsmål vedrørende Norges handelspolitiske forhold til utlandet.

Restaureringsarbeidet i Trondhjems domkirkes skib er fremdeles innstillet; arbeiderne har isteden vært beskæftiget med hugning av hvelvribber til skibets sideskib og med reparasjonsarbeider på kirkens allerede ferdige deler.

I det forløpne år er godkjent en ny utgave av Alterbok for den norske kirke, og et av stiftsprost Gustav Jensen utarbeidet utkast til en revidert utgave av Landstads salmebok er autorisert til bruk ved den offentlige gudstjeneste i de sogn, hvor dette vedtas i menighetsmøte.

Oplysningsvesenets Fonds og de øvrige kirkelige fonds er vedvarende i fremgang.

Artium er i 1920 bestått av 1037 kandidater.

Ved Norges tekniske høiskole blev i 1920 optatt 167 studenter, derav 10 i arkitektavdelingen, 4 i bergavdelingen, 65 i bygningsingeniøravdelingen, 29 i den elektrotekniske afdeling, 23 i kjemiavdelingen, 36

i maskinavdelingen (hvorav 9 på skibslinjen). I samme år blev uteksaminert 132 kandidater, derav 11 arkitekter, 3 bergingeniører, 48 bygningsingeniører, 20 elektroingeniører, 31 kjemikere, 16 maskiningeniører og 3 skibingeniører.

Ved Universitetet er i 1920 teologisk embedseksamen avlagt av 14 kandidater, juridisk av 75, statsøkonomisk av 37, medisinsk av 51, sproglig-historisk av 22 og matematisk-naturvidenskapelig av 9 kandidater.

I henhold til Stortingets anmodning i 1919 er ved kgl. resolusjon av 1ste oktober 1920 nedsatt en kommisjon til å ta under behandling spørsmålet om ordningen av vårt skolevesen. Kommisjonen er trådt i virksomhet.

Antallet av de for Høiesterett henstående upådomte saker, som ved begynnelsen av 1ste sesjon 1920 var 749, nemlig 13 straffesaker og 736 borgerlige saker, utgjorde ved utgangen av 2den sesjon 1920 865, nemlig 5 straffesaker og 860 borgerlige saker.

Utgiftene ved undersøkelser av lovovertrædelser m. v., som i budgett-terminen 1918—1919 utgjorde ca. kr. 1 861 000,00, har i budgett-terminen 1919—1920 andradd til ca. kr. 2 220 000,00.

Det daglige middeltall av fanger i landsfengslene har i budgett-terminen 1919—1920 vært 353 mot 414 i forrige budgetttermin. I kretsfengslene og de større hjelpefengsler har det daglige middeltall av straffefanger i 1919—1920 vært 242 mot 251 i forrige termin og av varetektsfanger 212 mot 277.

Av Arbeiderbruk- og Boligbanken er der i 1920 for hovedsetet pr. 31te desember og for lånekontorene pr. 30te november, utbetalt pantelån med følgende beløp:

Bruklån . . . kr. 21 350,00
Boliglån . . . » 16 800,00

Banken har i 1920 ikke optatt noget serielån.

Av Småbruk- og Boligbanken er der i 1920, for hovedsetet pr. $3\frac{1}{2}$ og for lånekontorene pr. $3\frac{0}{11}$, utbetalt pantelån med følgende beløp:

Småbruklån A ($3\frac{1}{2}$ pct.)	kr. 925 250,00
— A (4 pct.)	» 1 972 150,00
— B (4 pct.)	» 1 204 150,00
— B ($4\frac{1}{2}$ pct.)	» 2 859 750,00
Boliglån (4 pct.)	» 1 002 600,00
— ($4\frac{1}{2}$ pct.)	» 3 783 450,00
Boliglån(Finnmark)($2\frac{1}{2}$ pct.) »	6 450,00
— uten kommunegaranti (4 pct.)	» 500,00
— uten kommunegaranti ($4\frac{1}{2}$ pct.)	» 10 800,00
	Kr. 11 765 100,00

Av den i 1916 utstedte låneserie stor 20 mill. kroner, hvorav det pr. $\frac{1}{1}$ 1920 forefantas en beholdning av usolgte obligasjoner til pålydende beløp kr. 4 235 800,00 er der i 1920 avhendet obligasjoner til pålydende beløp kr. 43 000,00.

Den hjemmehørende folkemengde er ved utgangen av 1919 beregnet å utgjøre 2 691 855 mot 2 658 394 ved utgangen av 1918.

Utvandringen, som i 1918 utgjorde 1 226 og i 1919 2 432, er steget adskillig i 1920 og har antagelig utgjort 5 500 à 6 000.

I årets 10 første måneder viser den offentlige arbeidsformidling følgende resultat:

	Menn.	Kvinner.	I alt.
Arbeidssøkende	87 671	33 313	120 984
ledige plasser	50 098	51 479	101 577
besatte plasser	38 969	27 608	66 577
Til sammenligning føres op de tilsvarende oppgaver for 1919:			
arbeidssøkende	84 744	30 671	115 415
ledige plasser	55 423	53 257	108 680
besatte plasser	41 699	25 606	67 305

Særlig betydelige avvikelser fra det foregående års oppgaver er der således ikke. Tilgangen på arbeidssøkende har vært noget større og tilbudet av ledige plasser noget mindre, mens den endelige arbeidsformidling så godt som ingen avvikelser viser.

Antallet av arbeidssøkende menn var særlig stort i årets to første måneder og i årets siste halvdel; utover våren og forsommeren derimot lå det forholdsvis lavt. Antallet av arbeidssøkende kvinner har hele året gjennegående vært noget større enn i det foregående år.

Antallet av ledige plasser for menn har hele året igjennem vært noget lavere enn i det foregående år; særlig lavt var det utover vår- og sommermånedene. Antallet av ledige plasser for kvinner falt i årets første halvdel omtrent neiaktig sammen med oppgaven for det foregående år; i årets siste halvpart derimot var tilbudet adskillig mindre.

Av arbeidssøkende menn var der overskudd i samtlige måneder. Særlig betydelig var dette overskudd i årets par første måneder samt utover høsten. — Av arbeidssøkende kvinner var der fremdeles betydelige underskudd om enn disse underskudd for så godt som samtlige måneder har ligget noget lavere enn i 1919.

Særlig betydelige overskudd av arbeidssøkende menn har der først og fremst vært i de store byer: Kristiania, Stavanger, Haugesund, Bergen og Trondhjem. Dessuten viser kontorene i Nord-Norge, særlig Mo i Ranen, Bodø og fremforalt Kirkenes betydelige overskudd. I Kirkenes har der så godt som hele året vært en meget følelig arbeidsløshet.

Større arbeidsledighet har der i årets løp fortrinnsvis vært blant sjøfolk, anleggsarbeidere, bergverksarbeidere og tildels også blant metall- og maskinarbeidere, stearbeidere og hermetikkarbeidere. Større

mangel på arbeidere har der bare vært for jordbruksarbeidere og kvinnelige tjenere av enhver art.

Leveomkostningene er steget ganske sterkt i det år som er gått. Leveomkostningsindeks er i årets første 11 måneder øket med omkring 60 points eller med ca. 22 pct. Siden juli 1914 er leveomkostningene nu steget med 240 pct.

Det betydeligste bidrag til denne leveomkostningenes store fordyrelse har brenselutgiftene ydet. Disse er således gått op fra 406 points ved årsskiftet til 694 points i november 1920, en oppgang på ca. 81 pct. I årets siste måned kommer dog kull- og koksprisenes voldsomme fall til å bevirke vesentlige forandringer i dette forhold.

Matvareutgiftene er i årets løp øket med 47 points eller 15 pct. Kjøttprisene viste i årets første kvartal nogen nedgang, steg noget ut over våren og sommeren og begynte atter å falle ut over høsten og henimot årets utgang. Fleskeprisene falt en del i årets første 7 måneder, men har senere på nytt vært stigende. Fiskeprisene steg utover våren, falt endel i sommermånedene, men er ut over høsten igjen i sterk oppgang. Prisene på meieriprodukter har i det store og hele vært i stigning. Det samme gjelder brødprisene og prisene på mel, gryn og poteter. Kaffeprisene har holdt sig nogenlunde uforandret og sukkerprisene endelig har vært i jevn og rask oppgang.

Forøvrig er også utgiftene til de andre forbruksposter, klær, sko, gass og elektrisitet, husleie og «diverse artikler» øket en del, om enn fordyrelsen på disse poster er betydelig mindre enn for matvarer og brensel.

Stort sett er således det almindelige prisnivå for forbruksvarer i 1920 øket adskillig.

Det prisfall, som har funnet sted i utlandet og som også har rammet engrosprisene her i landet i årets siste fire måneder, har ved årets utgang ennå bare i liten utstrekning nådd detaljprisene.

Sundhetstilstanden i året 1920 viser fortsatt bedring i forhold til de to nærmest foregående år og må betegnes som nogenlunde tilfredsstillende. Sammenlignet med foregående årsperiode viser tyfoidfieber i landdistriktene betydelig tilbakegang i de anmeldte angrepnes antall, likeså difteri (croup), særlig i byene, mindre i landdistriktene. Meslinger synes å bre sig særlig i byene, hvor også kikhostetilfellene er vokset. Hvad influenzaen angår meldtes i byene mindre enn halvparten så mange angrepne som i forrige årsperiode, likesom den akutte diaré (kolerine) var mindre hyppig. Av dysenteri (blodgang) meldtes særlig fra enkelte byer tilsammen en del flere angrepne enn vanlig.

Hvad dødelighetsforholdet angår, var dette etter de foreløbige opgaver derom fra det Statistiske Centralbyrå på ny like så gunstig, som i en årrekke før 1918 både hvad året 1919 angår og for den del av 1920 (de første 9 måneder), for hvilken opgave derom har kunnet skaffes.

Siden forrige beretning er meddelt stadfestelse på 95 offentlige stiftelser eller legater med en samlet kapital av kr. 5 099 809,66.

Torskefiskeriene har i 1920 gitt litt større mengdeutbytte enn de tre foregående år, men mindre enn i noget tidligere år, for hvilke opgave foreligger. Den samlede fangst utgjorde 38,8 million stkr., hvorav 10,1 million stkr. faller på vinter- og loddefisket i Finnmark, 12,1 million stkr. på Lofotfisket og 6,8 million stkr. på Romsdalsfisket.

Prisene var lavere enn i 1919. Det samlede pengeutbytte anslås til ca. 45 millioner kr. mot ca. 48 millioner kroner i 1919 og ca. 30 millioner kroner i 1918.

Årets storsildfiske innbragte 307 716 mål til en verdi av ca. 6,2 millioner kroner. De tilsvarende tall for 1918 og 1919 var henholdsvis 423 510 mål til verdi 13,2 millioner kroner og 722 930 mål til verdi 25,4 millioner kroner.

Vårsildfisket gav 1 073 635 mål mot 1 307 650 mål i 1919 og 1 258 010 mål i 1918. Verdiutbyttet anslås for 1920 til ca. 9,6 millioner kroner, for 1919 til ca. 27,8 millioner kroner og for 1918 til ca. 29 millioner kroner.

Fetsildfisket fra begynnelsen av juli til omkring 24de desember viser en totalfangst av 541 000 mål mot 586 488 mål i 1919 og 443 728 mål i 1918. Verdiutbyttet antas for 1920 å dreie sig om 5½ million kroner mot 9 millioner kroner i 1919 og ca. 7 millioner kroner i 1918.

Brislingfisket gav ikke dårlig utbytte den tid det blev drevet. Men på grunn av streik ved hermetikkfabrikkene foregikk intet sådant fiske i tiden 15de juli —31te august.

Kystmakrellfisket gav et samlet utbytte av 17,8 millioner stykker mot 7,9 millioner i 1919 og 15¾ millioner i 1918.

I 1919 og første og halvår 1920 har der vært en overordentlig stor innførsel til landet av omtrent alle varesorter, som først i slutningen av det forløpne år atter er avtatt.

Verdien av landets innførsel i 1919 er beregnet til ca. 2 580 millioner kroner, mot ca. 1 253 millioner i 1918.

Utførselen av norske varer i de samme år er beregnet å utgjøre henholdsvis ca. 740 og 752 millioner kroner. Hertil kommer verdien av gjenutførte fremmede varer med ca. 43 millioner kroner i 1919 mot 3 millioner kroner i nærmest foregående år. I året 1919 er altså underskuddet i vor handelsbalanse meget betydelig.

Det ugunstige forhold mellom innførsel og utførsel har også fortsatt i 1920. Ifølge anstillede beregninger over den utenrikske handelsomsetnings verdi i de 5 første måneder av 1920 beløp innførselen sig til 1 124 millioner kroner og utførselen til 510 millioner kroner.

Den store innførsel i 1919 og første halvår 1920 skylles delvis, at landets lagre var tomme etter krigen, men ved siden herav har en rekke andre forhold stimulert

importen, som f. eks. øket kjøpeevne i de fleste befolkningslag og de stigende priser.

De sistnevnte forhold har utvilsomt bidradd til, at der er blitt importert en ikke ubetydelig del varer i spekulasjonshensikt av personer som har hatt liten oversikt over, hvad det norske marked kunde motta. Følgen er nu, at landet av flere varer har lagre, som ikke i en rimelig tid kan finne avsetning på det norske marked, og under et fallende prisnivå vil naturligvis denne import ha vært litet heldig for landets økonomi.

Utførselen har i 1920 i likhet med 1919 foregått under vanskelige forhold. Nogen regulær eksporthandel med flere av de land, som før krigen hørte til de største mottagere, er ennå ikke kommet i orden.

Til belysning av utførselen i det år, som gikk, skal man anføre nogen opgaver for en del av de viktigere eksportartikler.

I de 11 første måneder er utført følgende mengder fisk:

	1920. Tonn.	1919. Tonn.
Klippfisk	30 269	12 109
Tørrfisk	13 682	5 963
Salt sild	239 968	171 686
Annen saltfisk	4 220	5 812
Fersk sild	59 949	29 745

De under krigen etablerte utførselsforbud for sild og fiskevarer er i årets løp helt ophevet, idet de forskjellige restriksjoner og avtaler, som hadde foranlediget disse forbud er bortfalt. Betalingsvanskelighetene i de forskjellige centraleuropeiske land har imidlertid i høi grad hemmet avsetningen spesielt for vintersild. Samtlige større salg av sild av statens beholdninger har derfor måttet skje på langsiktig kreditt nemlig:

1. Til Østerrike 25 000 tønner saltet storsild og vårsild,
2. Til Lettland 100 000 tønner saltet storsild og vårsild.
3. Til Tyskland 1 250 000 tønner storsild og vårsild.

For å avhjelpe nøden i de central-europeiske og baltiske land er en rekke stater

blitt enige om å yde forskjellige fødevarer og råstoffer til disse land på felles kredittbetingelser, nemlig kreditt-tid til 1ste januar 1925 med en årlig rente av 6 pct. overensstemmende med nærmere regler, der er fastsatt av den i sakens anledning dannede «International Committee for Relief Credit» med sete i Paris. Norge har erklært sig villig til å delta i dette hjelpearbeide med levering av sild og fisk samt teknisk hvalolje av statens beholdninger til et samlet beløp av 17 millioner kroner. I henhold hertil er der offerert sild og fisk og hvalolje til vedkommende nødlidende land. Av hvalolje er på de opstillede kredittbetingelser solgt Statens Hvalfangstkontors restbeholdninger ca. 2 950 fat olje nr. 3 og 4 til Lettlands regjering. Salg av sild eller fisk på disse kredittbetingelser er ennå ikke kommet istand, men man har efter anmodning fra Polens regjering gått med på å forandre kredittbetingelsene for de i forrige år solgte 200 000 tønner sild overensstemmende med de foran nevnte betingelser for det internationale hjelpearbeide.

Betalingsvanskelighetene i de central-europeiske og baltiske land har selvfølgelig i likeså høi grad hemmet avsetningen av de private firmaers beholdninger av saltet sild. For å avhjelpe disse vanskeligheter er det derfor truffet bestemmelse om at det offentlige med inntil 7,2 millioner kroner skal garantere for 30 pct. av de kredittbeløp, som de i sakens anledning dannede to syndikater måtte innrømme ved salg til utlandet av saltet storsild og vårsild av siste sesongsfangst. Denne ordning er forutsatt basert på samarbeide mellom Statens Fiskecentral, som ved årets utgang har usolgt en beholdning på ca. 400 000 tønner, og de to private sammenslutninger, storsild-syndikatet hvis beholdning utgjør ca. 200 000 tønner, og vårsildsyndikatet, hvis beholdning utgjør ca. 400 000 tønner.

For å påskynde salgsforhandlingene blev der i november sendt en spesiell delegasjon til de forskjellige central-europeiske og baltiske land. Denne delegasjon har i samarbeide med vedkommende lands myndigheter opsatt utkast til salgskontrakt

og på grunnlag herav håndgitt betydelige partier sild, men endelig salg er dog ennå ikke avsluttet. Såfremt dette ikke finner sted i nær fremtid, vil man måtte ta under overveielse straks å stoppe vedlikeholdet av statens gamle sildbeholdninger og å levere disse til forsild og til råstof til guano og sildoljefabrikker for å spare ytterligere vedlikeholds- og lagringsomkostninger.

På grunn av betalingsvanskelighetene i Central-Europa blev der under sistforløpne storsild- og vinterfiskerier truffet bestemmelser om statsgaranti med inntil 7½ million kroner for 50 pct. av fakturaværdien av de fersksildpartier som blev skibet til Tyskland i henhold til de oprettede avtaler mellom den norske og tyske regjering og mellom de norske sammenslutninger av eksportører og vedkommende tyske importorganisasjon.

I henhold til disse avtaler og på grunnlag av denne garanti blev der, skibet fersk iset storsild og vårsild til Tyskland for et samlet beløp av ca. 6 millioner kroner.

Da de russiske pomorers vanlige opkjøp og eksport av fisk fra Nord-Norge i makketiden i år praktisk talt helt uteblev, var det nødvendig å garantere minstepriser for russebehandlet saltfisk landbragt i Nord-Norge i makketiden, og i henhold til denne garantibeslutning er der av Statens Fiskecentral innkjøpt ca. 3 725 000 kg. russebehandlet saltfisk, hvorav atter er solgt ca. 25 000 kg. til Nansens kontor for hjemsendelse av krigsfanger.

Av statens beholdninger av andre fiskevarer — tørrfisk, klippfisk og saltfisk av 1919 og tidligere års fangst — har salg praktisk talt kun funnet sted mot kontant og til de gamle markeder dels direkte og dels gjennom norske eksportører. All innkjøpt saltfisk — med undtagelse av russebehandlet fisk og endel saltseipartier der var solgt til det russiske Centrosojus, hvilket salg senere er annullert — er nu ferdig-tørret som klippfisk og omsetningen såvel av denne vare som av de forholdsvis små beholdninger av tørrfisk har spesielt i årets siste måneder gått ganske livlig. Statens

usolgte beholdninger utgjør ved årsskiftet ca. 5 000 000 kg. klippfisk og ca. 225 000 kg. tørrfisk, der forhåpentlig vil være realisert i løpet av vintermånedene 1921, samt ca. 2 000 000 kg. gammel saltfisk av sei, der må avsettes til guanofabrikasjon og ca. 3 700 000 kg. russebehandlet saltfisk.

Om omsetningsmulighetene for denne siste er det for tiden ikke mulig å uttale noe, da disse vil avhenge av gjenoptagelsen av handelsforbindelsen med det gamle marked, Nord-Russland.

Trelasteksporten har i januar—november 1920 vært 856 289 m.³ mot 826 757 m.³ i samme tidsrum 1919. Stigningen faller vesentlig på høvlet last. De opnådde priser var i årets første del ganske høie, men er i de 3 siste måneder atter gått betraktelig tilbake.

Av cellulose har i de 11 første måneder vært utført 198 975 tonn tørr og 341 tonn våt mot henholdsvis 115 864 og 791 tonn i 1919.

Ennvidere er i samme tidsrum utført følgende mengder tremasse:

	1920.	1919.
	Tonn.	Tonn.
Tørr	8 896	18 541
Våt	349 625	324 996

Prisene på såvel cellulose som tremasse var i 1920 helt til sensommer stadig stigende, men den vesentligste del av produksjonen var solgt til lavere priser. Senere har såvel cellulose- som tremassemarkedet vært trykket med få salg.

I året 1920 er vår industris stilling etterhvert blitt mindre gunstig.

Hverken utviklingen eller årets resultat har vært det samme for hjemme- og eksportindustrien.

Hjemmeindustrien hadde i årets første del i det store og hele tilstrekkelig å gjøre, men av vanskeligheter meldte der sig dog mange.

Råstoffprisene var således gjennegående overordentlig høie. Kullprisene raskt stigende og kull meget vanskelig å opdrive. Diskontoen blev satt betydelig op som følge

av kapitalmarkedets sterke stramning. Valutakursene fluktuerte stadig, og kursene på våre viktigste leverandørers valuta nådde snart ganske fantastiske høider. Centralmaktens valutanedgang møtte samtidig med pristillegg og kurstilllegg samt annullering av tidligere inngåtte kontrakter.

Arbeiderforholdene var også vanskelige. 8-timersdagen blev således innført fra nyttåret 1920, og voldgiftsdommene i den store lønnskamp som berørte den vesentligste del av vår industri, hevet arbeidslønningene adskillig.

For hjemmeindustrien i det store og hele økedes således produksjonsomkostningene betydelig. Også produktprisene måtte naturligvis derfor søkes hevet. Den store prisstigning som blev en følge herav i forbindelse med det samtidig sterkt strammede kapitalmarked kom imidlertid snart til å føre med sig vesentlige innskrenkninger i forbruket. Således utsattes nye anlegg, dels fordi kapital ikke kunde skaffes og dels i håb om, at tidene snart atter skulde bedres. Allerede påbegynte anlegg blev av samme grunn stanset eller innskrenket, og anskaffelser av enhver art blev utsatt i håb om, at det så lenge ventede prisfall en gang skulde komme. For store deler av vår industri begynner derfor forretningsløshet i merkelig grad å gjøre sig gjeldende, og adskillige innskrenkninger blev derfor nødvendige.

Hertil kommer at den utenlandske konkurranse på nytt begynte å melde sig med til dels adskillig lavere produktpriser enn de, den innenlandske industri kunde produsere for. Den tyske industri begunstigedes således av sin lave valuta, og de alliertes industri av de lavere preferansepriser på viktigere råstoffer, fremfor alt på kull. I den senere tid klages der dessuten også fra flere hold over utenlandske forsøk på salg til «dumping» priser. Overfor den utenlandske konkurranse står store deler av vår hjemmeindustri kan forholdsvist svakt beskyttet, idet nemlig nytten av de gamle spesifikke tollsatsler fra før krigen som følge av den sterke prisstigning var blitt overordentlig sterkt redusert. Henimot året

utgang hørtes derfor sterkere og sterkere krav på øket tollbeskyttelse for vår industri eller importforbud mot innførsel av utenlandske industrivarer.

Det må dog i denne forbindelse erindres at den norske kronens stilling i en større del av året delvis har virket som en beskyttelse for hjemmeindustrien.

Også eksportindustrien har i nogen grad følt de samme vanskeligheter som hjemmeindustrien, men på den annen side har de fordeler, disse industrigrener har hatt av vår valutas stilling, sikkerlig mere enn opveiet de mange vanskeligheter. Stort sett må derfor året for disse industrigrener betegnes som meget fordelaktig.

Utover høsten begynner dog også stillingen å bli mindre gunstig for flere av disse industrigrener. Utenlandske importforbud, tollbeskyttelse og prisdifferansepolitikken til fordel for de allierte og koloniene har sammen med fallende priser og stor kapitalmangel fremkalt en betydelig forretningsløshet endog på verdensmarkedet. Ved årets utgang er derfor heller ikke utsiktene for eksportindustrien lyse.

Som følge av de mange vanskeligheter, fremtiden vil bringe, har flere industrigrener i årets siste måneder gått til betydelige innskrenkninger. Ved mange bedrifter er således den ukentlige arbeidstid satt ned. Ved andre har man opsagt endel av arbeidsstokken, og ved noen bedrifter har man sett sig nødsaget til å gå til full stans. Dette siste har dog særlig vært tilfelle med en del av de bedrifter, som har vært grunnlagt under krigen. Disse var nemlig blitt for kostbare i anlegg og har ikke fått anleggsomkostningene nedskrevet sterkt nok til med håb om med lønnsomhet å kunne delta i normale års arbeidsdrift.

Statens Råstoffkomité har med godt resultat fortsatt sine undersøkelser over landets forekomster av anorganiske råstoffer og over metoder til utnyttelse av disse.

Av de nedsatte komiteer til utredning av spørsmålet om opprettelse av indu-

strielle forskningsinstitutter, er avgitt innstillinger angående forskningsinstitutter for ildfaste materialer, hermetikkindustrien, og lærproduksjonen, mens komiteene vedrørende forskningsinstitutter for malmopberedning og for cellulose-, papir- og tremasseindustrien vil avgi sine innstillinger i løpet av den nærmeste fremtid.

Forskjellige spørsmål vedrørende anlegg av jern-, stål- og valseverker har vært under fortsatt behandling og utredning, særlig spørsmålet om elektrisk rujernsfremstilling av norsk malm. Der arbeides tildels med statsbidrag på løsningen herav.

Rikets handelsflåte er i året 1920 forøket med 167 skibe på 373 331 tonn og utgjør ved årets utgang 3826 skibe på 2 425 560 brutto reg. tonn.

Tonnasjekontraheringene tiltok noget i begynnelsen av året, således at der pr. 1ste juli alene ved engelske verfter var under bygning eller optatt bestilling på en samlet tonnasje av 1 million tonn dw. for norsk regning. Herav er senere endel solgt til fremmede redere, likesom 100—200 000 tonn er blitt kansellert av redere som følge av den uforutsette voldsomme fordyrelse på disse kontrakter. Dette blev en nødvendig konsekvens av de stadig økede arbeidslønninger, dyrere bygningsmaterialer etc. i forbindelse med den inn- til årets slutning stadige forverring av vår valutas stilling overfor engelske pund. Prisen pr. tonn dw. for disse kontrakter andrar nu sandsynligvis til omkring 36 £ pr. tonn dw. Der pågår videre underhandlinger mellom rederne og byggerne om yderligere kansellering eller utsettelse av nybygningsprogrammet.

I Norge er for tiden under bygning 78 skiber på omkring 100 000 tonn br. reg., og der er yderligere bestilt 55 skiber på 87 000 tonn. Ved hollandske verfter er under bygning for norsk regning 32 skiber på omkring 50 000 tonn, og i Danmark er bestilt en nogenlunde tilsvarende tonnasje størrelse; men spesielle forhold ved

førørende de danske kontrakter gjør at sandsynligvis bare en ubetydelig del av den bestilte tonnasje vil bli ferdigbygget.

Fraktmarkedet var ved årets begynnelse overordentlig livlig og fraktene gjennengående så høie som nogensinde under krigen. Spesielt var dette tilfelle med den mindre tonnasje, idet der blev betalt op til 80 sh. pr. tonn månedlig for 2000-tonnere for 6 måneders tidsbefraktning. Ved årets slutning var det vanskelig nok å opnå en frakt av 10 sh. for samme tonnastørrelse i tilsvarende beskjeftigelse. Den egentlige reaksjon kom utpå våren, nærmest forårsaket ved kulleksportforbudet i England, og på kort tid falt fraktene over hele linjen sterkt. Denne bevegelse fortsatte, om enn i et roligere tempo, utover sommermånedene. Det engelske forbud skapte på den annen side et betydelig behov for større skiber for kulltransport fra Amerikas Forente Stater til Syd-Amerika og Europa, og der blev derfor i flere måneder betalt ganske gode frakter, likesom faktisk hovedparten av den store tonnasje dirigertes den vei. Denne stabiliserende faktor borteliminertes imidlertid momentant ved avslutningen av kullgrubestreiken i England og Skotland i november. I løpet av få uker falt fraktene saa sterkt, at det praktisk taalt ikke lenger blev mulig å seile med fortjeneste, og eftersom skibene blev fraktledige måtte de gå i oplag. Ved årsskiftet regnet man, at omkring et par hundrede skiber på tilsammen 400 000 tonn dwt. eller en ottende part av den hele handelsflåte på denne måte var blitt dømt til uvirksomhet.

Likeså bra som derfor året 1920 begynte, likeså slett sluttet det. Den optimisme, som året begynte med, har derfor ikke undlatt å sette merke etter sig overalt. Man kan forstå dette, når man hører at almindelige nye trampskiber på op til 9 å 10 000 tonn blev omsatt op til 1 100, endog 1 200 kr. pr. tonn, mens man nu ved årsskiftet kan sikre sig de samme skiber for 350 kr. pr. tonn. Den omstendighet, at omkring en tredjepart av vår nuværende handelsflåte er anskaffet til de siste 2-3 års toppriser, vil derfor i frem-

tiden sette norske redere tilbake i konkurransen med andre lands redere, hvis bokførte skibsverdier ligger under gjennomsnittet herhjemme nu.

Utgiftene både på laste- og losseplass har også i mange tilfeller fulltendig kullkastet alle beregninger. Man kan f. eks. stort sett regne med at losseutgiftene nu i de forskjellige havner utgjør halvparten av den frakt, man kunde innkassere før krigen.

I tiden januar—september 1920 ankom der ialt til Norge fra utlandet 6 085 skiber på tilsammen 3,187 000 netto tonn, herav med last 2 153 000 netto tonn. I januar—september 1919 var de tilsvarende tall 2 137 000 tonn, herav med last 1 787 000 tonn.

I samme tidsrum avgik der i 1920: 6 057 skiber på tilsammen 3 141 000 tonn, herav med last 2 446 000 tonn mot i 1919: 2 126 000 tonn, herav med last 1 613 000 tonn.

Av norske sjømenn og fangstmenn er i 1920 gjennom norske konsulater i utlandet hjemsendt kr. 2 563 447,52 i opspart hyre mot i 1919 kr. 2 776 261,27.

Postvesenets inntekter har i 1920 vist fortsatt stigning.

Postutvekslingen med utlandet har i årets løp antatt omtrent normale former. Dog har postdampskibsrutene på Fredrikshavn og Newcastle vært adskillig innskrenket.

I Madrid holdtes der i månedene oktober—desember en verdenspostkongress, hvor Norge var representert. De forandringer som der blev vedtatt i portosatsene og ellers i den internasjonale postutveksling, vil tre i kraft dels i 1921 og dels fra 1ste januar 1922.

Den innenrikske statsunderstøttede dampskibsfart har på grunn av de stadig stigende driftsutgifter hatt store vanskeligheter å kjempe med. Det har vært nødvendig å gå til yderligere innskrankninger i de allerede tidligere innskrenkede lokalruter. Ogsaa kystrutene har måttet innskrenkes adskillig.

Allikevel har det offentlige måttet yde meget betraktelige ekstrabidrag for å holde den nødvendigste fart gående.

Trafikken ved telegraf- og telefonvesenet har også i det forløpne år vært betydelig. Der er fullført og tatt i bruk en rekke nye linjer, hvorved ekspedisjonsforholdene er blitt adskillig lettet.

Turist- og reisetrafikken har vært omtrent som ifjor, hvad innenlandske reisende angår; fra Danmark og særlig fra Sverige er det kommet mange reisende, fra utlandet ellers få.

Skyssvesenet lider fremdeles under mangel paa faste stasjoner, et savn som imidlertid utenfor vintertiden delvis opveies ved automobiltraffikkens vekst.

Der har i løpet av sommeren og høsten 1920 forsøksvis vært underholdt postførsel med luftfartøi i 2 luftruter.

Jordbrukets avkastning i 1920 blev alt i alt mindre enn i et middelsår.

Utbyttet av høi blev over middels i mengde, mens de øvrige avlingslag alle er under middels.

Produktenes kvalitet er tildels mindre god, idet sommeren hadde større nedbør enn almindelig med mer og mindre uheldige virkninger for alle avlingslag. Adskillig høi tok således skade av regnet, kornmodningen blev meget forsinket, og i enkelte distrikter måtte kornet skjæres grønt.

Potetene har lidt nokså stor skade ved soppangrep.

I årets løp er av Stortinget vedtatt nye regler for det offentliges støtte av nydyrking og kolonisasjon, hvorved tilsiktes å få arbeidet for vårt lands opdyrking inn i et sikrere og bedre spor.

Skogen har i 1920 vært skånet for større ulykker. Veksten har vært normal. Skogkultur og lignende arbeide til skogens fremhjelp har på grunn av de høie arbeidspriser kun foregått i ringe utstrekning. I årets første halvdel var der liten tømmeromsætning, men utover høstmånedene steg prisene til en høide som inngangspunkt på grunn av de sædvanligvis gunstige konjunkturer

for tremasse, cellulose og papir. De høie priser i forbindelse med tilstrekkelig tilgang på arbeidskraft har bevirket, at inneværende vinters driftskvantum er meget stort særlig av slipelast og har tæret betydelig på de allerede i forveien sterkt reduserte tømmerbeholdninger i vore skoger. I årets to siste måneder har efterspørselen vært liten og prisene dalende. — Veddrift har foregått i ganske stor utstrekning. Utbyttet av skogdriften må betegnes som meget godt.

Sundhetstilstanden blandt husdyrene har vært god. Ingen av de i utlandet herjende farsotter har fått innpass.

Arbeidsdriften ved de av Stortinget bevilgede jernbaneanlegg samt vei-, havne-, vannbygnings- og reguleringsarbeider er foregått i det vesentlige overensstemmende med de for samme lagte planer og i det omfang, som de gitte bevilgninger har tillatt. Den ifjor sommer iverksatte arbeidsstans ved endel anlegg har dog bevirket at disse anleggs fullførelse vil bli sinket.

Glomfjord kraftanleggs første utbygning er fullført og anlegget overgått til regelmessig drift.

Banestrekningen Kongsberg—Hjuksebø av Sørlandsbanen og Bratsbergbanen er åpnet for almindelig trafikk.

De jernbaner, som er åpnet for drift, hadde pr. 30te juni 1920 en samlet lengde av 3 286,4 km. Herav er 2 820,3 km. statsbaner og 466,1 km. privatbaner.

Inntektene av statsbanenes drift er i siste driftsår fremdeles steget, nemlig fra kr. 79 589 000,00 i 1918—19 til kr. 101 767 000,00 i 1919—20. Samtidig hermed er imidlertid også utgiftene øket. I 1918—19 utgjorde statsbanenes driftsutgifter (med tillegg av nettobeløpene for renter og leie av rullende materiell) kr. 85 033 000,00, mens det tilsvarende beløp i 1919—20 var kr. 107 019 000,00. Banenes regnskap har således også i år vist et betydelig underskudd, kr. 5 252 000,00. Inntektsstigningen skyldes i det store og hele taktsforhøielser. Utgiftsstigningen skyldes vesentlig stigning i lønninger til personalet, samt prisstigning på forbruksartikler.

Forsikringssummene for de i Norges Brandkasse forsikrede bygninger utgjorde ved begynnelsen av 1920 3410 millioner kroner. Denne forsikringssum er i årets løp etter et foreløbig oppgjør steget med omtrent 700 millioner kroner og antas den 1ste januar 1921 å utgjøre 4110 millioner kroner.

De hittil kjente brandskader i 1920 har bragt Brandkassens bygningsavdeling et tap på ca. kr. 4 100 000,00 mot kr. 5 250 000,00 i 1919.

Brandkontingenten, som i 1919 utgjorde kr. 6 241 487,56, antas i 1920 å ville utgjøre ca. kr. 7 800 000,00.

Avdelingens reservefond, som ved utgangen av året 1919 utgjorde kr. 2 774 762,72, antas ved utgangen av 1920 å være øket til ca. kr. 4 800 000,00. Dessuten har avdelingen et ildsikringsfond og et avslagsfond på tilsammen kr. 1 050 000,00.

Brandkassens løseareavdeling hadde ved begynnelsen av 1920 forsikringer til samlet beløp av ca. 181 millioner kroner, hvilken forsikringssum i årets løp er steget med ca. 69 millioner til ca. 250 millioner kroner.

Kontingenten, som for 1919 utgjorde kr. 340 290,30, er i 1920 steget til kr. 523 307,88.

Efter de hittil kjente brandskader beløper avdelingens brandtap i 1920 sig til kr. 305 447,73, hvorav for egen regning kr. 86 147,85. De tilsvarende beløp for 1919 utgjorde henholdsvis kr. 236 558,12, hvorav for egen regning kr. 77 529,44. For 1920 antas avdelingen å ville få et mindre overskudd mot et underskudd i 1919 av kr. 44 340,43.

Rikets tollintrader, som for budgett-terminen 1919—20 var anslått til kr. 60 000 000,00, har for samme år efter fradrag for utbetalt tollgodtgjørelse i henhold til tolltariffens § 12 utgjort kr. 129 546 771,61.

Brennvinsavgiften var for budgett-terminen 1919—20 opført med kr. 1 000 000,00. Avgiften av det i samme tidsrum fra oplagene utleverte almindelige brennvin med fradrag av avgiftsgodtgjørelse

for utført brennvin og brennvin bestemt til teknisk og videnskapelig bruk m. v., har utgjort kr. 3 168 645,54.

Avgiften av etyletertilvirkningen, som for budgett-terminen 1919—20 var anslått til kr. 80 000,00, har for samme termin utgjort kr. 105 957,25 efter fradrag av avgiftsgodtgjørelse for etyleter anvendt til teknisk eller videnskapelig bruk.

Ølavgiften, som for budgett-terminen 1919—20 var anslått til kr. 4 000 000,00, har for samme termin utgjort kr. 7 079 684,66.

Avgiften av den innenlandske tobakka- dyrkning, som for budgett-terminen 1919—20 var anslått til kr. 10 000,00, har for samme termin utgjort kr. 11 038,40.

Tobakkstempelavgiften, som for budgett-terminen 1919—20 var anslått til kr. 9 000 000,00, har for samme termin utgjort kr. 12 669 063,10.

Stempelavgiften av dokumenter, som for budgett-terminen 1919—20 var anslått til kr. 20 000 000,00, har for samme termin andradd til kr. 19 813 567,58.

Ved myntinnretningen på Kongsberg er i 1920 for statskassens regning utmyntet ialt kr. 974 000,00, fordelt med

kr. 580 500,00 i 50-ører
» 140 500,00 i 10-ører
» 123 650,00 i 5-ører
» 74 750,00 i 2-ører
» 54 600,00 i 1-ører

Rikets faste statsgjeld, som ved utgangen av budgettåret 1918—19 utgjorde kr. 587 850 761,55, er i budgett-terminen forøket ved Landslånet av 1920, Konverteringslånet av 1920, overtagelse av statsbanenes lån av 1909 til ombygning av Randsfjordbanen og forskjellige pr. 1ste juli 1919 eksproprierte aktiebaners gjeld, med tilsammen kr. 189 076 900,00 og forminsket ved innfrielsen av det midlertidige statslån av 1917, 1ste serie og ved avbetalinger for-

øvrig med tilsammen kr. 43 965 551,59. Den faste statsgjeld utgjorde således ved utløpet av terminen 1919—20 kr. 732 962 109,96.

Ved utløpet av budgetterterminen 1918—19 var der til dekning av utgifter ved landets proviantering m. v. optatt midlertidige vekselån og kontolån hos en rekke banker til et samlet beløp av kr. 125 106 000,00. Ved utløpet av budgettåret 1919—20 androg de midlertidige veksel- og kontolån til ca. kr. 46 631 000,00. Den til finansiering av statens vareomsætning i 1918 åpnede kassekreditt i en rekke banker («Provianteringslånet») stor oprindelig kr. 300 000 000,00, som pr. 1ste juli 1919 blev forhøiet til kr. 380 525 000,00, er ved forfall den 30te juni 1920 forlenget dels for 1, dels for 5 år med et samlet beløp av kr. 343 762 000,00. Herav var pr. 30te juni 1920 anvendt ca. kr. 340 574 000,00 (mot pr. 30te juni 1919 kr. 295 082 000,00).

Endelig er der i budgett-terminen 1919—20 i England blitt åpnet en kassekreditt stor £ 500 000,00, der i sin helhet er blitt anvendt i samme øiemed som Provianteringslånet, og som med tillegg av renter pr. 30te juni 1920 er inntektsført i statsregnskapet med ca. kr. 9 438 000,00. Den midlertidige («svevende») gjeld utgjorde således ved utgangen av budgett-terminen 1919—20 ca. kr. 396 643 000,00 og den samlede statsgjeld ca. 1 129 605 000,00.

Statsregnskapet som budgett-terminen 1918—19 blev oppgjort med en slutningsbeholdning av kr. 260 197 000,00, er for terminen 1919—20 avsluttet med en beholdning av kr. 152 579 000,00, etterat der i beholdningen bl. a. er fratrukket kr. 125 000 000,00, som er tatt til inntekt på budgettet istedenfor den for budgett-terminen 1919—20 utlignede statsskatt (jfr. Stortingets beslutning av 15de juni 1920).

Statskassens aktiver, som ved utgangen av 1919 utgjorde kr. 101 099 500,00, vil antagelig ved utgangen av 1920 beløpe sig til kr. 82 273 700,00. Hertil kommer Statens Reservefond, stort nominelt kr. 40 000 000,00.

I året 1920 er av Hypotekbanken ved hovedsetet (inntil 31te desember 1920) og lånekontorene (inntil 30te november 1920) utbetalt pantelån til samlet beløp kr. 7 671 850,00.

I 1920 er solgt ihendehaverobligasjoner av serien 1917 til samlet beløp kr. 14 000,00 efter kurs 93 pct. Restbeholdningen av denne serie utgjør nu kr. 30 458 000,00.

Av serien 1916 er i 1920 ingen obligasjoner solgt. Restbeholdningen af denne serie utgjør ved årets utgang kr. 122 500,00.

I 1920 har der — overensstemmende med Stortingets beslutning av 17de mars 1920 — for rekruttårsklassen 1920 kun vært holdt rekruttskoler av den i vernepliktslovens § 49 fastsatte minimumsvarighet. Der har vært holdt regimentssamlinger av 18 dagers varighet, hvori har deltatt:

1ste, 2nen og 3dje årsklasse ved Infanteriet, Bergartilleriet og Sanitetskorpsset.

2nen og 3dje årsklasse ved Kavaleriet, Feltartilleriet og Ingeniørvåbnet.

1ste og 2nen årsklasse av troppetren ved Infanteriet, Bergartilleriet og Sanitetskorpsset.

2nen årsklasse av troppetren ved Kavaleriet, Feltartilleriet og Ingeniørvåbnet.

Ved Festningsartilleriet har der ikke vært avholdt hverken rekruttskoler eller regimentssamlinger.

Der har også i 1920 vært oprettholdt en mindre nøytralitetsvakt i Sør-Varanger.

Norges Geografiske Opmåling har utgitt følgende karter:

7 topografiske karter: Bjarkøy, Slåtterøy, Flå, Krøderen, Eiker, Tunnhovd, Atnasjø.

6 sjøkart.

1 kroki.

Astronomiske observasjoner er tatt paa Spitsbergen. Likeledes missvisningsobservasjoner.

De ordinære tokt og øvelser har i 1920 i det vesentlige vært utført overensstemmende med de gitte bevilgninger, like-

som utrangering av endel eldre krigsfartøier er foretatt overensstemmende med Stortingets beslutning herom.

De i begynnelsen av året til minefiske utrustede fartøier er inndradd og erstattet med minegjeng, således at alt minefiske nu utføres av minegjeng stasjonert iland.

Kommandofartøiet «Heimdal» var stasjonert på Finmark til slutten av september måned, da det for å underkastes hovedreparasjon blev avløst av panserskipet «Harald Hårfagre». Denne ordning nødvendiggjorde at «Harald Hårfagres» besetning, som skulde være dimittert 1ste oktober, blev holdt inne i tjenesten inntil fartøiet i slutten av november måned blev trukket tilbake fra opsynstjenesten og strøk kommandoen. Etterat panserskipet blev trukket tilbake, har «Farm» besørget opsynstjeneste, og vil i januar bli avløst av «Heimdal».

I slutten av mai måned benyttedes «Heimdal» til å transportere byfogden i Tromsø til Bjørnøen i anledning av en opstått arbeidskonflikt der.

I tiden juni—september var «Farm» stillet til disposisjon for universitetsstipendiat Hoels Spitsbergenekspedisjon.

Kadetskibsavdelingen bestående av 2 panserskibe anløp under sommerens øvelser Spithead, Havre og Leith.

Alle øvrige tokter og øvelser har vært avholdt innenfor rikets grenser.

Nye fyr er tennt på Storholmen ved Løpsø, Søndmør, på Kya sønnenfor Folden, Sør-Trøndelag fylke og på Fugløkalven østenfor Vardø, Troms fylke. Tåkesignaler er anbragt ved Steilene, Grønningen og Lindesnes fyr. På forskjellige steder på kysten er opsatt et større antal fyrlymp, og endel nye merker og festigheter er anbragt.

Avviklingen av kriseforanstaltningene har vært fortsatt i 1920 om enn ikke i den utstrekning som håbet på grunn av de

usikre forhold rundt om i verden og fordi nedgangen i prisnivået ikke er kommet så hurtig som ventet. Man har i Provianteringsdepartementet kunnet gå til ophevelse av følgende administrasjonsgrener: Statens Skibsfartdirektorat, Rasjoneringsdirektoratet, Rasjoneringsrådet, Statens Brennselsstyre og Brennselsrådet.

På den annen side er der foregått en omordning av departementet, idet resten av det tidligere Industriforsyningsdepartement er henlagt under departementet som en egen avdeling, avdelingen for eksport og import. Staten har fremdeles enerett til innførsel av korn og mel samt sukker og har også i 1920 sørget for tilgangen av disse varer samtidig som den delvis også har måttet ta sig av kullforsyningen.

Såvel varepriser som de viktigste valutakurser steg i årets første halvdel til det høieste nivå, som er nådd under krigen. I annet halvår er imidlertid prisene begyndt å synke, likesom den norske krone i den senere tid har vist tydelig tegn på bedring.

Av korn og mel er der i 1920 innført ca. 330 000 tonn. Av sukker har staten innført ca. 80 000 tonn og av forstoffer ca. 21 000 tonn.

Foruten forannevnte varer er der av staten importert 328 000 tonn kul fra Amerika og 7 000 tons fra Australien. Kullimporten blev henlagt under Provianteringsdirektøren efter avviklingen av Statens Skibsfartdirektorat, som fant sted i april måned 1920. Rasjoneringen av mel til redusert pris blev ophevet fra 1ste juli 1920. Det i forbindelse med rasjoneringen gjestående arbeide administreres av Provianteringsdirektøren. Assuransen for statens regning besørjes dekket av Statens Assuransentral, som også administreres av Provianteringsdirektøren. Staten står i enkelte tilfelle som selvassurandør.

Vågsdal Mølle har uforandret vært drevet for statens regning. Til kontorer og lagerrum for møllen er innkjøpt Vågsalmanningen nr. 3 m. fl. eiendommer i Bar-

gen. Opførelse av arbeiderboliger pågår ved møllen.

Under 24de januar 1920 sluttet departementet en overenskomst med Norges Rederforbund, hvorefter dette påtok sig å skaffe tonnasje til statens import av varer og tonnasje for det private behov i den utstrekning, departementet fant det nødvendig. Fraktmarkedet har i det forløpne år imidlertid undergaatt betydelige forandringer. Fra å lide under knapphet på tonnasje er der nu blitt overflod. Overenskomsten med Rederforbundet er derfor bragt til ophør, og samtlige maksimalfrakter er ophevet. Maksimalfraktloven står dog fremdeles uophevet, idet den nye lov av 10de desember 1920 fastsetter at Stortinget i tilfelle senere skal bestemme utligningen. Samtlige restriksjoner på skibsfarten er nu ophevet med undtagelse av fraktkoncessjonen for tanktonnasje.

På grunn av mangelen på tanktonnasje har man i årets løp måttet dra omsorg for landets tilførsel av olje efter samråd med Norges Rederforbund og de herverende store oljeselskaper. Ved stortingsbeslutning av 27de februar 1920 blev der truffet bestemmelse om salg av statens 3 motorbåter Folkvard, Landvard og Lidvard.

Fra 1ste juli 1920 ydes der ikke lenger statsbidrag til de kommunale provianteringsråd. Forskriftene for rådene er forenklet men påbudet om at der i henhold til loven skal være et raad innen hvert herred står fremdeles ved makt.

Statens Liggedagskasse vedkommende kullimporten er under avvikling.

Ved Stortingets beslutning av 16de juli 1920 blev der bestemt at sjømennenes andel av kullfraktoverskuddet skulde utdeles. Den øvrige fordeling er ennu uavgjort, idet der pågår proces om retten til fondet.

Man har i årets løp fortsatt med ophevelsen av en rekke utførselsforbud for matvarer m. v.

Således er efter hvert ophevet forbudet

mot utførsel av: Vin og spirituosa, levende kveg, svin, sauer, gjeter og ren, smør, egg og ost, norsk kjøtt og flesk m. v., saft og bær, usukret kondensert melk, høi, kraftfôr og guano av fisk og havdyr.

Fra de bestående utførselsforbud er der dispensert i den utstrekning, som har været forenlig med hensynet til landets behov og beholdninger samt prisforholdene.

Den almindelige prisnedsettelse for landsmel ophørte fra 1ste juli 1920. Der blir nu kun stillet mel med statstilskudd til disposisjon for de dårligst situerte i vanskelig stillede distrikter.

Brenselsforsyningen, som i årets begynnelse vakte bekymring, er nu tilfredsstillende, og brenselsprisene er nu gått betydelig ned.

Staten har søkt å støtte den innenlandske brenselsproduksjon ved ydelse av driftslån til brenntorvfabrikker. Dessuten har staten i den utstrekning, det har vært mulig, bistått enkelte kommuner ved sikring av brenselsforsyningen.

Ved oppløsningen av Statens Brenselsstyre var dettes beholdninger realisert — med undtagelse av endel trekull. Realiseringen herav og den endelige avslutning av Brenselsstyrets regnskaper er underlagt Provisianteringsdepartementet.

Ved kgl. resolusjon av 16de januar 1920 blev opprettet 2 direktørstillinger i Statens Prisdirektorat. Samtidig blev Statens Prisråd for fødevarer, fôr- og gjødselstoffer og Statens Prisråd for industrivarer ophevet. I disses sted blev opprettet et Statens Prisråd på 5 medlemmer.

Saker angående prisregulering, som før var fordelt mellem Provisianterings-, Industrieforsynings- og Landbruksdepartementet, er nu i sin helhet henlagt under Provisianteringsdepartementet.

I forbindelse hermed er også Papirlovkommisjonen overført fra Landbruksdepartementet til Provisianteringsdepartementet.

Kontrollen med vareprisene er som tidligere foregått med bistand av Statens Prisdirektorat og Statens Prisråd. Under

6te august 1920 blev der sanksjonert en ny lov om prisregulering m. v. I henhold til denne lov blev der under 10de november 1920 utferdiget nye almindelige omsetningsforskrifter, som avløste de tidligere forskrifter av 11te oktober 1918. Ved de nye forskrifter blev de mest krisemessige prisreguleringsbestemmelser ophevet, og forskriftene blev bygget på det hovedprinsipp, at der skal være adgang til å ta hensyn til markedets stilling ved prisansettelsene. Dessuten blev der åpnet plass for bransjemessige prisnoteringer under offentlig kontroll. I forbindelse med de nye omsetningsforskrifter blev der samtidig i henhold til den nye prislov utferdiget forskrifter om anmeldelse og registrering av konkurranse-innskrenkende sammenslutninger og avtaler mellom næringsdrivende samt av monopol og storbedrifter m. v.

For å opretholde den samfundsmessig nødvendige trafikk under jernbanestreiken blev ved kgl. resolusjon av 26de november 1920 nedsatt en transportkommisjon under Provianteringsdepartementet, samtidig som det blev truffet bestemmelse om nedsettelse av lokale transportkommisjoner i de forskjellige fylker. Såvel den under Provianteringsdepartementet nedsatte transportkommisjon som de lokale kommisjoner i fylkene vil nu bli oppløst.

Provianteringsdepartementets Finansdirektorat har i det forløpne år fortsatt sin virksomhet uforandret.

Landbruksdepartementets utbetalinger vedkommende forskjellige foranstaltninger til fremme av jordbruksproduksjonen er overtatt av direktoratet.

Direktoratets kontroll av de kommunale provianteringsråds regnskapsforhold er ophørt fra og med disses regnskapsavleggelse pr. 30te juni 1920 å regne.

Den overgang til mere normale forhold med hensyn til industriens forsyning, som innvarsledes i 1919, har fortsatt i 1920. Som følge herav fortsattes også den i 1919 påbegynte avvikling av de under Industri-

forsyningsdepartementet sorterende institusjoner. I årets løp er således ophevet: Statens Varebytteråd, Statens Fettråd og Merkantile Råd, Metalcentralen, Statens Krigsforsyningsråd, Statens Industriråd. Slutelig blev Industriforsyningsdepartementet nedlagt fra 30te april 1920 å regne efter å ha eksistert i 3 år. Samtidig blev de under departementet sorterende saker overført til andre departementer. Således overførtes til Forsvarsdepartementet saker av krigsteknisk art og til Socialdepartementet saker vedrørende kontroll av sprit til teknisk bruk. Til Handelsdepartementet er overført foranstaltninger til ophjelp av landets industrielle utvikling og saker vedrørende Statens Innkjøpsdirektorat. Statens Brenselsstyre blev overført til Provianteringsdepartementet. De øvrige saker har i nogen tid sortert under Finansdepartementet og Handelsdepartementet, hvorpå begge industriforsyningsavdelinger blev ophevet fra 15de oktober 1920 og deres gjøremål som nevnt organisert i en avdeling for import og eksport under Provianteringsdepartementet.

Handelsbalansens og den norske valutas ugunstige stilling har i lengere tid vært gjenstand for statsmyndighetenes oppmerksomhet. Efterat forskjellige botemidler tidligere hadde vært under overveielse optok Handelsdepartementet (under hvem Industriforsyningen II dengang henlå) i juli 1920 påny spørsmålet til overveielse, særlig med henblik på en importregulering for luksusvarers vedkommende. Man håpet derved å kunne motvirke kronens synkende verdi, idet man samtidig mente at en sådan importregulering vilde mane det norske folk til sparsomhet. Ved kgl. resl. av 17de august 1920 blev Handelsdepartementet bemyndiget til å utferdige almindelige eller spesielle innførselsforbud. Denne bemyndigelse er senere overført til Provianteringsdepartementet. Under 19de august, 11te september, 15de oktober og 6te desember 1920 er der utferdiget kunngjørelse om importforbud for visse luksusvarer og andre mindre nødvendige varer.

Til støtte for administrasjonen ved behandlingen av prinsipielle spørsmål er oppnevnt Statens importråd og Statens eksportråd. Almindelig eksportforbud for industrivarer gjelder fremdeles på visse undtagelser nær.

De bek- og tjærepartier som staten i 1918 var nødt til å kjøpe av pomorerne, er på det nærmeste realisert.

Garvebarkbeholdningene er også på det nærmeste solgt.

Gitt på Kristiania slott den 10de januar 1921.

Under Vår hånd og rikets segl

Haakon.

(L. S.)

Otto B. Halvorsen.

H. S. Fürst.